

KORUPCIJAS NOVĒRŠANAS UN APKAROŠANAS BIROJA PRIEKŠNIEKA VIETNIECE ILZE JURČA

Lobēšana

Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja priekšnieka vietniece Ilze Jurča

10.12.2014.

KORUPCIJAS NOVĒRŠANAS UN APKAROŠANAS BIROJA PRIEKŠNIEKA VIETNIECE ILZE JURČA

Lobēšana

ir nepieciešama darbība, kas valsts institūciju pārstāvjiem ļauj pieņemt kvalitatīvākus lēmumus

- pie nosacījuma, ka šī darbība tiek veikta **atbilstoši likumam un ētikas standartiem** gan no lobētāja, gan no publiskās pārvaldes puses.

KORUPCIJAS NOVĒRŠANAS UN APKAROŠANAS BIROJA PRIEKŠNIEKA VIETNIECE ILZE JURČA

Konstatētās problēmas

- Akūts informācijas trūkums – kas, kur, ko, kad, kā labā lobē. Sekas – rada aizdomas, baumas, neuzticēšanos;
- Sabiedrības uztverē
 - a) lobēšana tiek saistīta ar korupciju,
 - b) netiek atzīts tās tiesiskums;
- Pastāv **lobēšanas** un krimināli sodāmās **tirgošanās ar ietekmi** nošķiršanas problēma;
- Lobēšanas sekas valstij var maksāt dārgi.

KORUPCIJAS NOVĒRŠANAS UN APKAROŠANAS BIROJA PRIEKŠNIEKA VIETNIECE ILZE JURČA

Krimināllikums

326.¹ pants. Tirgošanās ar ietekmi

(1) Par materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu piedāvāšanu vai nodošanu personiski vai ar starpnieku jebkurai personai, lai tā, izmantojot savu dienesta, profesionālo vai sociālo stāvokli, **prettiesiski** ietekmētu valsts amatpersonas darbību vai pamudinātu kādu citu personu **prettiesiski** ietekmēt valsts amatpersonas darbību jebkuras personas interesēs, neatkarīgi no tā, vai materiālās vērtības, mantiska vai citāda rakstura labumi domāti šai personai vai jebkurai citai personai, ja nav šā likuma [323.pantā](#) paredzētā nozieguma pazīmju, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

(2) Par materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu, to piedāvājuma pieņemšanu vai par materiālu vērtību, mantiska vai citāda rakstura labumu pieprasīšanu sev vai jebkurai citai personai, lai tā, izmantojot savu dienesta, profesionālo vai sociālo stāvokli, **prettiesiski** ietekmētu valsts amatpersonas darbību vai pamudinātu kādu citu personu **prettiesiski** ietekmēt valsts amatpersonas darbību vai lēmuma pieņemšanu jebkuras personas interesēs, ja nav šā likuma [198.](#) un [320.pantā](#) paredzētā nozieguma pazīmju, — soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu, atņemot tiesības uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku līdz pieciem gadiem.

KORUPCIJAS NOVĒRŠANAS UN APKAROŠANAS BIROJA PRIEKŠNIEKA VIETNIECE ILZE JURČA

Konstatētās problēmas

- Nevienlīdzība informācijas un amatpersonu pieejamībā vienotas kārtības trūkuma dēļ
- Ekonomiski ietekmīgāko uzņēmumu priekšrocības
- Nav izpratnes, kā amatpersonai rīkoties kontaktos ar lobistu (viesmīlības, dāvanu piedāvājumi)
- Pieņemto tiesību normu nepieciešamības pamatojuma trūkums

KORUPCIJAS NOVĒRŠANAS UN APKAROŠANAS BIROJA PRIEKŠNIEKA VIETNIECE ILZE JURČA

Starptautiskās vide

Citu valsts pieredze

- Normatīvais regulējums
- Lobētāju reģistrs

Starptautisku organizāciju norādījumi

- Eiropas Padomes Starpvalstu pretkorupcijas grupa (GRECO)
- Starptautiskā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD)

OECD

OECD 2010.gada 18.februārī izdevusi rekomendācijas (C(2010)16), kurās OECD dalībvalstis ir aicinātas noteikt **vienotas prasības lobēšanas regulējumā**, paredzot konkrētus labas pārvaldības principus, tajā skaitā noteikt skaidru lobēšanas un lobētāju **definīciju**, nodrošināt lobēšanas caurskatāmību un **atklātumu**, nodrošināt visus lobētājus ar **vienlīdzīgām** tiesībām piekļūt lobēšanas objektiem jeb par lēmumu pieņemšanu atbildīgajām amatpersonām un vienādas ne tikai tiesības, bet arī iespējas lobēšanas aktivitāšu veikšanai.

KNAB paveiktais

2 koncepcijas, 1 likumprojekts, 1 ziņojums:

- MK 28.07.2008. rīkojums Nr.435 „Par koncepciju „Lobēšanas tiesiskās reglamentācijas nepieciešamība Latvijā”;
- MK 12.12.2011. rīkojums Nr. 647 „Par koncepciju „Publiskās pieejamības nodrošināšana informācijai par lobētājiem””;
- Likumprojekts “Lobēšanas atkārtības likums”;
- Informatīvais ziņojums par citiem risinājumiem.

1.koncepcijas izpilde

Rīkojumā dotais uzdevums:

1. Izstrādāt virkni tiesību aktu projektu, kā arī
2. Ministrijām un citām centrālajām valsts iestādēm līdz 2008.gada 1.novembrim **nodrošināt ētikas normu izstrādi** atbilstoši koncepcijas **7.3.1.apakšpunktā** minētajiem principiem un to ieviešanu iestādēs.

Izstrādātie tiesību aktu projekti

- 1) grozījumi Ministru kabineta 2001.gada 4.decembra instrukcijā Nr.7 "Kārtība, kādā valsts institūcijas ievieto informāciju internetā", lai nodrošinātu, ka iestāžu mājaslapās internetā tiek publicēta informācija par lobētājiem darba grupās un konsultatīvajās padomēs;
- 2) grozījumi Saeimas kārtības rullī, paredzot, ka visos gadījumos, kad tiek sniegti priekšlikumi par jauniem normatīvo aktu projektiem vai to grozījumiem, tiek sagatavots rakstisks priekšlikumu nepieciešamības pamatojums;
- 3) grozījumi likumā "Par pašvaldībām", nosakot, ka saistošajiem noteikumiem jā sagatavo anotācijas un sagatavošanas kārtība jānosaka pašvaldības nolikumā;
- 4) grozījumi Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumos Nr.111 "Ministru kabineta kārtības rullis", nosakot, ka arī paskaidrojuma rakstā jānorāda, ar kādām organizācijām notikušas konsultācijas;
- 5) grozījumi Krimināllikuma 326.¹ pantā, lai varētu nošķirt lobēšanas atļautās formas no tirgošanās ar ietekmi.

Izstrādātie tiesību aktu projekti

- 1) Grozījumi MK 171.not. Ministru kabinetā **tika noraidīti**;
- 2) grozījumi Saeimas kārtības rullī **tika noraidīti**;
- 3) grozījumi likumā "Par pašvaldībām", nosakot, ka saistošajiem noteikumiem jā sagatavo anotācijas un sagatavošanas kārtība jānosaka pašvaldības nolikumā tikai **atbalstīti un pieņemti**;
- 4) grozījumi Ministru kabineta 2002.gada 12.marta noteikumos Nr.111 "Ministru kabineta kārtības rullis", nosakot, ka arī paskaidrojuma rakstā jānorāda, ar kādām organizācijām notikušas konsultācijas tika **atbalstīti un pieņemti**;
- 5) grozījumi Krimināllikuma 326.¹ pantā, lai varētu nošķirt lobēšanas atļautās formas no tirgošanās ar ietekmi **tika noraidīti**.

7.3.1. Lobēšanas atklātības pamatprincipu nodrošināšana iestāžu ētikas kodeksos

Ja lobēšanas reglamentāciju nenosaka normatīvajos aktos un attiecīgi neveido lobētāju reģistru, tad daļēju informācijas atklātību un lēmumu pieņemšanas procesa godprātīgumu iespējams panākt, **ētikas lobēšanas pamatprincipus un pieļaujamās valsts amatpersonu ietekmēšanas formas** nosakot katras valsts vai pašvaldību institūcijas atsevišķajā vai publiskās varas subjektu kopējā **ētikas kodeksā**

Pozytīvais piemērs VARAM

The screenshot shows the VARAM website interface. At the top, there is a navigation menu with options like 'Mājaslapa', 'Par VARAM', 'Darbības plāns', 'Pretendents', and 'Kontakts'. Below the navigation, there is a search bar and a list of legislative proposals. The list has columns for 'Lobētāja nosaukums', 'Lobētāja nosaukums', 'Lobētāja nosaukums', and 'Lobētāja nosaukums'. The proposals listed include 'Lobētāja nosaukums', 'Lobētāja nosaukums', 'Lobētāja nosaukums', and 'Lobētāja nosaukums'.

2.Koncepcija

- Līdz ar izstrādāto tiesību aktu projektu noraidīšanu MK, tika uzdots izstrādāt citu koncepciju, pārvērtējot risinājumus
- KNAB izstrādāja Lobēšanas atklātības likumprojektu
- Likumprojekts MK **tika noraidīts** 2014.gada 17.februārī, uzdodot vēlreiz pārvērtēt piedāvātos risinājumus

Lobēšanas definīcija

Koncepcijās ietvertā:

- **Lobēšana** ir apzināta un sistemātiska komunikācija ar publiskās varas subjektiem (valsts un pašvaldību institūcijām) nolūkā ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesu noteiktu privātpersonu interešu īstenošanai.

Lobēšanas definīcija

Noraidītajā likumprojektā noteiktā:

- (1) Lobēšana ir apzināta privātpersonas interesēs veikta saziņa ar publiskās varas institūcijas pārstāvi nolūkā ietekmēt publiskās varas institūcijas pārstāvja rīcību dokumentu un to projektu ierosināšanas, izstrādes, saskaņošanas, pieņemšanas vai izsludināšanas procesā.
- (2) Lobēšana nav publiskās varas institūciju pārstāvju savstarpējā komunikācija amata pienākumu izpildes ietvaros.

Lobētāja jēdziens

- (1) Lobētājs ir fiziska persona, kas veic lobēšanu savās vai citu privātpersonu interesēs par atbildību vai bez tās.
- (2) Lobētājs veic lobēšanu savās interesēs, ja tas:
 - 1)pārstāv sevi un savas personiskās intereses;
 - 2)ir komersanta vai NVO biedrs/īpašnieks
 - 3)ir komersanta vai NVO darbinieks
- (3) Lobētājs veic lobēšanu citas privātpersonas interesēs, ja tas:
 - 1) ir līgumiskās attiecībās ar **jebkuru personu**, lai tās interesēs veiktu lobēšanu;
 - 2) pārstāv juridisku personu (komersantu, organizāciju, biedrību vai nodibinājumu), kura nodrošina lobēšanas pakalpojumu **trešajai personai**.

Lobēšanas objekts likumprojektā

- 1) ārējais normatīvais akts;
- 2) attīstības plānošanas dokuments;
- 3) informatīvais ziņojums;
- 4) Latvijas oficiālā viedokļa dokuments starptautisko organizāciju un Eiropas Savienības institūcijās;
- 5) Saeimas lēmums, Saeimas deputātu patstāvīgais priekšlikums, jautājums vai pieprasījums;
- 6) Saeimas, Valsts prezidenta, Ministru kabineta vai pašvaldības domes politiskais lēmums;
- 7) iekšējais normatīvais akts;
- 8) Ministru kabineta rīkojums;
- 9) deleģēšanas līgums.

 Informatīvais ziņojums

Pamatojoties uz Ministru kabineta 2014.gada 17.februāra sēdes protokollēmuma Nr.7, 1.§ 2.un 3.punktā doto uzdevumu – Birojam kopīgi ar Tieslietu ministriju tika uzdots atkārtoti izvērtēt iespēju lobēšanas regulējumu iestrādāt esošajos tiesību aktos. Tika sagatavots un iesniegts MK (2014.g.aprīlī) informatīvais ziņojums «**Par izvērtējumu lobēšanas atklātības nodrošināšanas tiesisko regulējumu iestrādāt spēkā esošajos normatīvajos aktos**»

 Ziņojumā norādītie normatīvie akti

1. **Saeimas kārtības rullī**, nosakot, ka, ja deputātu priekšlikums izriet no komunikācijas ar lobētāju, attiecīgais fakts jāreģistrē, jāpublicē mājas lapā un jānorāda priekšlikuma anotācijā, kā arī papildinot likuma pielikumā esošo Saeimas ētikas kodeksu ar noteikumiem par komunikāciju ar lobētājiem saskaņā ar tabulā izteikto priekšlikumu.
2. **Valsts pārvaldes iekārtas likumā**, grozot sabiedrības līdzdalības sadaļu, tajā ietverot lobēšanas definīciju, pienākumu lobēšanas aktivitātes reģistrēt un lobēšanas aizliegumus;
3. Likumā „**Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā**”, nosakot lobēšanas ierobežojumus;
4. Ministru kabineta 2009.gada 15.decembra instrukcijā Nr.19 „**Tiesību akta projekta sākotnējās ietekmes izvērtēšanas kārtība**”, nosakot, ka sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā jānorāda informācija par tiesību akta projekta ierosināšanas procesu, tajā skaitā par lobēšanas aktivitātēm, kuras veiktas.
5. Ministru kabineta 2009.gada 25.augusta noteikumos Nr.970 „**Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā**”, paredzot informācijas par lobētājiem reģistrēšanu un publicēšanu.
6. Ministru kabineta 2007.gada 6.marta noteikumos Nr.171 „**Kārtība, kādā iestādes ievieto informāciju internetā**”, paredzot sadajā Sabiedrības līdzdalība iekļaut informāciju par lobēšanu.

 MP rezolūcija

Ar Ministru prezidentes 2014. gada 25. oktobra rezolūciju Nr. 18/TA-3829/5361 (2013) uzdots KNAB sadarbībā ar TM izstrādāt un līdz **2015.gada 1.augustam** noteiktā kārtībā iesniegt Ministru kabinetā informatīvajā ziņojumā "Par izvērtējumu lobēšanas atklātības nodrošināšanas tiesisko regulējumu iestrādāt spēkā esošajos normatīvajos aktos" **minētos tiesību aktu projektus**, ņemot vērā Valsts kancelejas Juridiskā departamenta 2014. gada 17. oktobra atzinumā Nr. TA-3829/5361 (2013) norādīto.

 www.knab.gov.lv

Tālrunis: 67356161
Fakss: 67331150

E-pasts: knab@knab.gov.lv

Adrese: Brīvības iela 104/2,
Rīga, LV-1001

8000 20 70
BEZMĀKŠAS UZTICĪBAS TĀLRUNIS